Vlaams Parlement

1271 (2016-2017) – Nr. 1
ingediend op 15 september 2017 (2016-2017)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door Herman De Croo

over de opvolging van de impact op de Vlaamse pluimveehouderij van het dossier van de besmette eieren

verzendcode: LAN

Samenstelling van de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid:

Voorzitter: Jos De Meyer.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Jelle Engelbosch, Danielle Godderis-T'Jonck, Sofie Joosen, Sabine Vermeulen, Peter Wouters;

Jos De Meyer, Bart Dochy, Tinne Rombouts, Johan Verstreken;

Herman De Croo, Francesco Vanderjeugd;

Els Robeyns, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Plaatsvervangers:

Vera Celis, Matthias Diependaele, Bert Maertens, Marius Meremans, Wilfried Vandaele, Tine van der Vloet;

Robrecht Bothuyne, Lode Ceyssens, Michel Doomst, Jan Durnez;

Lydia Peeters, Freya Saeys;

Rob Beenders, Kurt De Loor;

Johan Danen.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin.

INHOUD

1. Uiteenzetting door minister Joke Schauvliege 4
1.1. 16 augustus – overleg middenveldorganisaties 4
1.2. 17 augustus – taskforce Fipronil 4
1.3. 23 augustus – overleg met betrekking tot schade aan niet-landbouwbedrijven 5
1.4. 23 augustus – overleg met landbouworganisaties over de secundaire mestproblematiek 5
2. Bespreking 5
Gebruikte afkortingen 11

Op 30 augustus 2017 organiseerde de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid een gedachtewisseling over de opvolging van de impact op de Vlaamse pluimveehouderij van het dossier van de besmette eieren met Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw.

Deze gedachtewisseling was een opvolging van het dossier van de besmette eieren, na de behandeling van een vraag om uitleg en een gekoppelde gedachtewisseling over het onderwerp in de commissie op 16 augustus 2017 (*Hand.* Vl.Parl. 2016-17, nr. C315 van 16 augustus 2017).

1. Uiteenzetting door minister Joke Schauvliege

Minister *Joke Schauvliege* licht de acties toe die ze sinds de vorige commissievergadering ondernomen heeft.

1.1. 16 augustus – overleg middenveldorganisaties

Op 16 augustus overlegde de minister met de landbouworganisaties Boerenbond, Algemeen Boerensyndicaat en BioForum, de zelfstandigenorganisaties UNIZO en Nationaal Syndicaat voor de Zelfstandigen, evenals met Comeos, de Belgische federatie van de handel en diensten. De minister maakte met hen enkele afspraken.

Voor landbouwbedrijven die een overbruggingskrediet moeten aangaan bij hun bank, werkt het VLIF een waarborgregeling uit, naar analogie met die voor de Ruslandcrisis.

De verplichte laboanalyses om te bepalen of pluimveemest fipronil bevat, zullen door de VLM betaald worden.

Als het FAVV de opdracht geeft om eieren te ruimen, worden deze opgehaald en verwerkt door de firma Rendac. De organisaties klaagden over de hoge prijzen. De minister heeft dan op 18 augustus overlegd met de directie van Rendac. Die heeft uitgelegd dat het bedrijf, omdat ze bij aanvang de omvang van de crisis niet kon overzien, een uitzonderingsbedrag aanrekende. Rendac is snel bereid gevonden om de prijzen te laten dalen tot marktconformiteit, aldus de minister. Dat wordt retroactief toegepast, dus wie meer betaalde, zal een creditnota ontvangen.

De minister gaf voorts VLAM de opdracht voor een consumentgerichte campagne die het vertrouwen in lokale producten op basis van eieren moet herstellen.

1.2. 17 augustus – taskforce Fipronil

Op 17 augustus kwam de federale ambtelijke taskforce Fipronil samen. Aangezien voedselveiligheid een federale bevoegdheid is, wordt het dossier centraal gecoördineerd door de federale overheid, maar ook de drie gewesten zijn vertegenwoordigd in deze taskforce.

Op de vergadering werd meegedeeld dat het gerechtelijk onderzoek nog volop loopt, maar het FAVV kon reeds bevestigen dat moedwillige fraude aan de basis ligt van de crisis. De vertegenwoordiger van minister Maggie De Block deelde mee dat er op geen enkel moment een gevaar is geweest voor de volksgezondheid. Er werd benadrukt dat het Belgische voedselveiligheidsapparaat efficiënt werkt. Het heeft het probleem als eerste in de Europese Unie ontdekt. Intussen is de volledige sector gecontroleerd, dus ook bedrijven die niet op de klantenlijst van de fraudeurs stonden. Daar werden geen problemen aangetroffen.

Nog geen enkel land heeft een importembargo ingesteld tegen de export van eieren of verwerkte producten uit België. Uiteraard kwamen er veel bezorgde vragen uit andere landen. De exportcel van het FAVV geeft prioriteit aan het beantwoorden daarvan. Op 17 augustus waren nog 21 pluimveebedrijven geblokkeerd voor eieren, aanvankelijk waren er dat 87. Op 28 augustus waren dat er nog 14, deelt de minister mee.

De Federale Regering heeft een politiek akkoord over diverse steunmaatregelen. Momenteel wordt getoetst of de Europese Unie geen bezwaren heeft tegen die staatssteun. Dat zou in september duidelijk worden.

Tot slot werd meegedeeld dat de federale overheid zich burgerlijke partij zal stellen om schadevergoedingen terug te vorderen bij de veroorzakers.

1.3. 23 augustus – overleg met betrekking tot schade aan niet-landbouwbedrijven

Op 23 augustus had minister Joke Schauvliege een overleg over de schade aan niet-landbouwbedrijven met minister Philippe Muyters, vertegenwoordigers van niet-landbouwbedrijven en de banken. De waarborgregeling die het beleidsdomein Landbouw en Visserij uitwerkt, geldt immers enkel voor overbruggingskredieten van bedrijven in de primaire sector. Andere gedupeerde bedrijven zoals brekerijen, verpakkers, handelaars of verwerkers vallen er buiten omdat het geen landbouwactiviteiten zijn. De conclusie was dat zij voorlopig nog geen behoefte hebben aan een waarborgregeling. Banken hebben wel beloofd inschikkelijk te zijn zo dat alsnog nodig zou blijken.

1.4. 23 augustus – overleg met landbouworganisaties over de secundaire mestproblematiek

Op 23 augustus was er ook een vergadering met de landbouworganisaties over de secundaire mestproblematiek. De fipronilcrisis is in eerste orde een voedselveiligheidsprobleem, maar ook restproducten zoals mest kunnen fipronil bevatten.

Op 1 september overleggen de diensten met de Europese Commissie om te bekijken hoe de mest op een veilige en kostenefficiënte manier verwerkt kan worden. Ook Nederland, Duitsland en Frankrijk worstelen met dat probleem. Volgens de Europese regels is die mest een afvalproduct van klasse 1, dus moet het verbrand worden. Dat is duur en daarenboven is de verbrandingscapaciteit beperkt. Daarom wordt er met de Europese Commissie naar andere mogelijkheden gezocht.

Afhankelijk van de uitkomst van dit overleg zal de minister haar acties bepalen. De Vlaamse overheid zal zich alvast burgerlijke partij stellen in deze zaak, zodat ze later haar kosten kan proberen te recupereren bij de schuldigen of de veroorzakers van de crisis.

De minister besluit dat ze de situatie op de voet blijft volgen, samen met onder andere de VLM en de OVAM. Als de crisis alsnog andere sectoren dan de landbouwsector in problemen brengt, zal de minister samen met minister Muyters verdere acties bespreken.

2. Bespreking

Stefaan Sintobin ziet enkele positieve ontwikkelingen zoals de waarborgregeling en zo nodig de verruiming ervan naar niet-primaire bedrijven, de kostenefficiënte mestverwerking en de afspraken met Rendac. Zowat alles wat de commissieleden

vroegen op 16 augustus, is ondertussen gebeurd. Uiteraard is het nog wachten op wat Europa te zeggen heeft.

Het lid vraagt wat meer uitleg over de houding en communicatie van Lotus. Is er voorts al zicht op de economische schade die de sector door de crisis leed? Wat is de impact op de export? Wanneer is de campagne van VLAM ter promotie van eieren en eierproducten gepland? Tot slot vraagt de spreker wat het federale Sanitair Fonds zal ondernemen.

Herman De Croo klasseert de crisis als een minicrisis voor de volksgezondheid, maar met grote potentiële gevolgen op economisch vlak. Hij feliciteert de Vlaamse en Federale Regering met hun snelle en efficiënte aanpak. Wat hem bijzonder trof in de uitleg van de minister is dat er geen enkel geval bekend is waar de eieren of bijproducten schadelijk waren voor de gezondheid en dat geen enkel land een exportembargo tegen België heeft uitgevaardigd. Vlaanderen produceert 3,5 miljard eieren per jaar, die verwerkt worden in honderden producten. De houding van Lotus doet hij af als een zet in een strijd om een maagdelijk bedrijfsimago.

Het systeem ingesteld na de dioxinecrisis heeft zijn waarde bewezen. Dat heeft ook de Nederlandse minister moeten erkennen: het FAVV heeft als eerste in Europa en tijdig alarm geslagen. Daarbij komt nog dat er ook uit deze crisis lering getrokken is, bijvoorbeeld over de aanpak van besmette mest. Uiteraard blijven er nog enkele onduidelijkheden, zoals hoe Europa de zaak zal aanpakken, aldus de spreker. De campagne van VLAM ligt in het verschiet. Nochtans denkt het lid dat het beter is er gewoon over te zwijgen, anders wordt de zaak telkens opgerakeld. Herman De Croo pleit ervoor de verdere gang van zaken van nabij te volgen en tijdig in te grijpen. Ook hij vraagt om de economische schade en gevolgen te begroten.

Ook *Rob Beenders* vindt de aanpak van de minister correct, maar dat rechtvaardigt nog geen hoerastemming. Hij vraagt een evaluatie van de aanpak, onder andere van de communicatie van het FAVV. Volgens het lid heeft de overheid ook niet adequaat gereageerd op het uit de rekken halen van Lotuskoekjes. De overheid moet daar dan ook lessen uit trekken: haar communicatie moet duidelijk en geïntegreerd zijn.

Het lid wil vooral vooruit kijken. Weet de minister wanneer Europa klaarheid zal scheppen over dit dossier? Voorts wil hij weten of de resterende veertien bedrijven snel gedeblokkeerd worden. Of zijn de problemen daar veel groter?

Sofie Joosen informeert of het overleg met Europa op 1 september uitsluitend over fipronil in de mest gaat. De samenkomst van de Europese Commissie is gepland voor eind september. Allicht neemt de federale overheid daar het voortouw. Het lid vraagt hoe de deelstaten erbij betrokken worden.

Ook *Bart Caron* beoordeelt de aanpak van de minister als adequaat en snel en haar communicatie als open. Elke crisis biedt kansen om eruit te leren, oppert het lid. Hij vraagt dat niet elke kritische bemerking door een aantal mensen gezien wordt als een aanval op de sector. Het is niet omdat er geen honderden mensen in ziekenhuizen liggen, dat er lichtzinnig over fipronil moet gedacht worden, beklemtoont de spreker. De opeenstapeling van kleine doses van tal van schadelijke producten leidt tot heel wat gezondheidsproblemen.

Verder vraagt hij aan de minister hoe soortgelijke crises op lange termijn het best kunnen worden vermeden. Denkt de minister dat de preventieve controles die landbouworganisaties vragen nuttig zijn? Is dat enkel een federale bevoegdheid of heeft Vlaanderen daar iets in te zeggen? Nederlandse landbou-

wers stappen naar de rechtbank omdat ze ontevreden zijn over de aanpak van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit. Hij informeert waarom de problemen in Nederland groter zijn, waarom de aanpak daar minder efficiënt is en wat de weerslag daarvan is op Vlaanderen.

Welk alternatief vraagt Vlaanderen aan Europa voor het verbranden van de potentieel besmette mest? Wil het een eventueel verdunde vorm toch in de reguliere mestverwerking verwerken of op de akkers uitrijden? Tot slot blijft hij erbij dat de aanvankelijke geheimdoenerij van het FAVV het probleem tot grotere proporties heeft gebracht dan nodig was.

Dat nogmaals bevestigd is dat er geen risico was voor de volksgezondheid stelt *Bart Dochy* gerust. Dat is voor het lid de essentie. Ook hij vindt een evaluatie van de crisis aangewezen zodat alle betrokkenen, ook professoren en politieke partijen, er lessen uit kunnen trekken. Het voedselagentschap is de enige officiële instantie die met gezag over de zaak moet communiceren, meent de spreker. Het deed dat ook, correct, hoewel misschien iets te laat. Mocht er gevaar geweest zijn voor de volksgezondheid, zou het dat allicht anders gedaan hebben. Ondoordachte communicatie van anderen, ook van politici, hebben de economische gevolgen vergroot, stelt Bart Dochy.

De spreker is de minister en haar federale collega's voorts dankbaar voor het goede overleg met de sector. Hij begrijpt dat er geen waarborgregeling nodig is voor niet-landbouwbedrijven. Het lid vraagt om na te gaan of alle primaire producenten in de leghennenhouderij in aanmerking komen voor regelingen van het VLIF. Hij vreest dat sommigen uit de boot vallen, bijvoorbeeld omdat ze annexe activiteiten hebben zoals verpakking. Indien nodig zou in die gevallen een alternatieve regeling via minister Muyters overwogen kunnen worden, besluit de spreker.

Jos De Meyer sluit zich aan bij de woorden van lof voor de aanpak van de Vlaamse en federale ministers. Ook hij informeert waarom bedrijven nog steeds geblokkeerd zijn. Hoe lang zal dat nog duren? Een van de tien maatregelen van de Federale Regering is een compensatievergoeding. Wanneer komt die er? De verwerking van de mogelijk besmette mest is een heikel punt dat snelle opvolging rechtvaardigt zodat de kosten binnen de perken blijven. Eens de storm gaat liggen, is een evaluatie nodig. Voor de spreker heeft het FAVV goed en nuttig werk geleverd. Als het echter zelf klacht neerlegt bij het parket, moet het de bevoegde federale minister daar onmiddellijk van op de hoogte brengen. Die moet op zijn beurt zo snel mogelijk de betrokken gewestministers informeren, meent de spreker.

Minister *Joke Schauvliege* dankt de leden voor de waardering. De minister bevestigt dat het Europese overleg van 1 september inderdaad enkel gaat over de mest. Het is nodig snel duidelijkheid te krijgen over wat kan, zodat de goedkoopste aanpak kan worden gekozen. De volgende vergadering zal dan gaan over staatssteun. Het is belangrijk vooraf het fiat te krijgen vooraleer de zaak in regelingen te gieten.

De minister heeft geen verdere informatie over de terugroeping van producten zoals de Corona-Lotuskoekjes. Dat is een zuivere bedrijfsbeslissing. De sectoren is gevraagd om de economische schade te begroten, maar vooralsnog kunnen ze dat nog niet. Ze zijn wel bezig de gegevens daarvoor te verzamelen en in de loop van september zal het beeld duidelijker worden. VLAM werkt volop aan een campagne en is van plan daarvoor een extern bureau onder de arm te nemen. Ook daarover zal er in september meer duidelijkheid zijn.

Volgens het politieke akkoord van de federale overheid, gesloten na de commissievergadering van 16 augustus, komt het Sanitair Fonds niet tussenbeide. De Federale Regering boort andere reservemiddelen voor voedselveiligheid aan. Op 1 september is er een extra federale ministerraad om een en ander duidelijker te maken, geeft de minister mee.

Uiteraard zal de minister de zaak blijven volgen. Soms volgen de effecten immers pas een tijdje na het uitbreken van een crisis. Alle niveaus hebben trouwens al een grondige evaluatie aangekondigd. Hoe dergelijke crises te voorkomen, is een belangrijk issue, meent de minister. Het federale niveau voert al controles uit. Ook autocontrole is verplicht. Daardoor is de besmetting trouwens aan het licht gekomen. Het FAVV moet nu nagaan hoe de controles te verfijnen en de sectoren nog meer te responsabiliseren. Die staan daar trouwens voor open aangezien ze het eerste slachtoffer zijn van dergelijke crises.

Dat Nederland geen minister van Landbouw meer heeft, kan een rol spelen in de aanpak, was de eerste reflex van de minister. Een tweede en belangrijker aspect is natuurlijk dat de schaal er veel groter is. Nederland is voor 350 percent zelfvoorzienend, België voor 110 percent. De Nederlandse overheid geeft daarenboven geen enkele vorm van steun.

Over de primaire producenten die niet onder de VLIF-regeling vallen, is afgesproken dat FEVIA oog zal hebben voor primaire producenten die geen gebruik kunnen maken van de waarborgregeling van het VLIF. Zo nodig zal er snel een algemene waarborgregeling komen onder de verantwoordelijkheid van het beleidsdomein Economie.

De veertien bedrijven zijn nog geblokkeerd omdat er nog fipronil aangetroffen is, verduidelijkt de minister. Het FAVV bepaalt de verdere stappen. De minister kent de timing niet. In eerste instantie zouden de bedrijven verplicht geruimd worden, maar dat idee is blijkbaar verlaten. De federale wetgeving voor een compensatieregeling is in opmaak, maar dat zal nog wat tijd vergen. De Federale Regering bekijkt ook of prefinanciering mogelijk is.

De minister besluit dat ze de zaak goed blijft volgen. Een grondige evaluatie is nodig om lessen te trekken en na te gaan of een en ander moet bijgestuurd worden, in het belang van de voedselveiligheid en de landbouwsector. Ze zal dat zelf doen en er bij de federale overheid op aandringen hetzelfde te doen.

Dat de minister geen verdere informatie heeft over de beslissing van Lotus alsook dat haar administratie zelf moest bellen naar het FAVV voor informatie over de crisis, tonen voor *Rob Beenders* dat absolute transparantie echt noodzakelijk is. De minister kan vergaderen met de actoren, maar de publieke opinie wordt geschokt als de overheid geen duiding geeft als een fabrikant koekjes uit de rekken haalt. Hij vraagt de minister te pleiten voor meer en duidelijkere communicatie.

Toen hij pleitte voor een evaluatie van alle betrokkenen bedoelde *Bart Dochy* ook de grootwarenhuizen en de industrie. Mede door de overdrijvingen in de media dachten grootwarenhuizen en bedrijven dat ze hun imago van verantwoorde onderneming konden bevorderen door iets terug te roepen. Dat leek dan wel een moedige beslissing bij de publieke opinie, maar eigenlijk was de terugroeping niet altijd nodig. Het ging soms om onbesmette eieren. Het was een soort van opbod om de zuiverste te zijn op kap van de eierboeren, stelt de spreker. Eigenlijk moet het wetenschappelijk comité van het FAVV het referentiepunt zijn.

Bart Caron acht het werk van het FAVV hoog, maar een opener en meer moderne communicatie had de omvang van het probleem kunnen indijken, of in ieder geval het idee dat alle eieren in dit land zwaar besmet waren de kop indrukken.

Hij informeert ook of de kippen die besmet zijn met fipronil afgemaakt zullen worden of er gewoon gewacht wordt tot de stof uit hun lichaam is. Zo het economisch haalbaar is, verkiest het lid de tweede oplossing. Tot slot benadrukt de spreker dat kritische opmerkingen over een bepaalde manier van veeteelt, over een werkwijze of over de communicatie, niet betekent dat een partij een negatief beeld over de sector verspreidt. Hij pleit voor nuance in het debat, ook van de meerderheid.

Stefaan Sintobin is blij met deze commissievergadering, het tijdstip en de verstrekte informatie. Ook hij vraagt politieke partijen omzichtig om te springen met hun berichten over dergelijke crises. De media hebben in zijn ogen een verderfelijke rol gespeeld met paniek bij de bevolking als gevolg. Dat een bekend bedrijf onder grote media-aandacht koekjes uit de rekken haalt, zonder enige reële dreiging en op een moment dat de heisa aan het wegdeemsteren is, is een jammere zaak, meent het lid. Ook daarover is een evaluatie nodig zodat bepaald kan worden hoe aan bedrijven duidelijk te maken dat ze eerst deskundig advies moeten vragen vooraleer tot een dergelijke maatregel over te gaan. Op zijn vraag over de impact van de crisis op de export van eieren en andere producten, kreeg de spreker nog geen antwoord, maar misschien is het nog te vroeg om dat te beoordelen, veronderstelt het lid.

Herman De Croo schetst dat het FAVV klacht heeft neergelegd bij het parket en dat daardoor de zwijgplicht inging. Dat de minister niet ingelicht werd, heeft volgens hem andere redenen dan nalatigheid. Hij vraagt dat nader te bekijken. Bij Europa komen jaarlijks meer dan negenhonderd klachten binnen, stelt het lid. De actie van Lotus toont volgens de spreker aan dat bedrijven paniek kunnen zaaien zonder reden.

In Wallonië krijgt elk bedrijf 15.000 euro compensatie, maar daar zijn er weinig bedrijven, goed voor slechts 4 tot 5 percent van de Belgische eierproductie. Sommige Vlaamse bedrijven zouden tot 600.000 euro schade hebben. Bestaat er een mogelijkheid om het Europese crisisbudget aan te spreken?

Jos De Meyer onthoudt de algemene appreciatie voor het werk van de minister van Landbouw en de Federale Regering: de regeringen hebben alert gereageerd. De volgende weken en maanden moet er nog veel werk gebeuren en de commissie zal dat blijven volgen. Dat de volksgezondheid op geen enkel moment in het gedrang kwam, is een belangrijke conclusie, besluit het lid.

Joke Schauvliege zegt dat er nog geen zicht is op het economische effect van de crisis, dus ook niet op de export. Het cynische aan de crisis is dat de prijzen gestegen zijn. Het crisisbudget van Europa kan pas aangesproken worden als de prijzen dalen. Toch zal de minister de mogelijkheden nagaan. Het ruimen van bedrijven en het al dan niet slachten van de kippen is een loutere federale aangelegenheid, geeft de minister mee. De beslissing zal gebaseerd zijn op overwegingen van volksgezondheid, maar tot nog toe is er helemaal geen sprake van. Kortom, de minister zal de voortgang van nabij volgen en uit de crisis moeten lessen getrokken worden. In september/oktober is een grondige evaluatie samen met alle niveaus aangewezen, besluit de minister.

Jos DE MEYER,
voorzitter

Herman DE CROO,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

FAVV	Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen
FEVIA	Federatie Voedingsindustrie
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VLM	Vlaamse Landmaatschappij